

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 484/2020-50

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Ľubou Berezňaninovou, PhD., Dip. Mgmt., Hlavná 45, Prešov, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 1 Up 178/2020 z 31. júla 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 1 Up 178/2020 z 31. júla 2020 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 1 Up 178/2020 z 31. júla 2020 **zrušuje a vec vracia** Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Banská Bystrica **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **562,86 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 2. októbra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Napadnuté uznesenie navrhuje zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 484/2020 z 20. októbra 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na ďalšie konanie, podľa § 129 zákona o ústavnom súde odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia a vo zvyšnej časti vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 2 ods. 2 a čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti je polemika účastníkov konania o tom, či sťažovateľ ako žalovaná strana sporu podal odpor spôsobom, aký vyžaduje zákonná právna úprava [§ 11 ods. 2 zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o upomínacom konaní“)]. V konaní niet sporu o tom, že právna zástupkyňa sťažovateľa podala odpor elektronickými prostriedkami prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy slovensko.sk (ďalej len „ÚPVS“), pričom samotný odpor spísaný vo formulári vytlačila, podpísala v listinnej podobe, naskenovala do formátu PDF, elektronicky podpísala a spolu s prílohami zaslala do elektronickej schránky upomínacieho súdu.

4. Okresný súd takto podaný odpor sťažovateľa proti platobnému rozkazu odmietol [§ 12 ods. 1 písm. c) zákona o upomínacom konaní] z dôvodu, že nebol podpísaný zaručeným elektronickým podpisom. Sťažovateľ podal proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka sťažnosť, ktorú sudca okresného súdu napadnutým uznesením zamietol. Dôvod odmietnutia odporu spočívajúci v absencii autorizácie síce vyhodnotil ako nesprávny, pretože odpor bol autorizovaný, ale zároveň identifikoval iný dôvod, ktorým potvrdil vecnú správnosť rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka. Týmto iným dôvodom bola absencia použitia elektronického formulára podľa § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Výklad § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní uskutočnený okresným súdom sa podľa názoru sťažovateľa prieči jeho účelu a zmyslu, ako aj účelu a zmyslu upomínacieho konania, ktoré nemá byť prostriedkom na odnímanie práv odporcom, ktorí si riadne a včas bránia svoje práva, ale zrýchliť vymáhanie peňažných nárokov veriteľov. Okresný súd napriek konštatovaniu a zisteniu, že odpor bol podaný na predpísanom formulári, ktorý bol riadne vyplnený a autorizovaný, sťažnosť sťažovateľa zamietol, pričom sa vôbec nezamyslel nad právnymi dôsledkami striktnie formalistického prístupu k odporu sťažovateľa, ktoré mu tým spôsobí.

6. V napadnutom uznesení okresného súdu vidí sťažovateľ formalizmus takej intenzity, ktorá mu spôsobila odňatie možnosti predniesť pred súdom argumenty na svoju obranu. Je presvedčený o tom, že súdu zaslal vecne odôvodnený odpor a výsledkom súdnej činnosti bola odpoveď, že ho nezaslal na elektronickom formulári, čím stráca spor. V dôsledku toho došlo podľa jeho názoru k porušeniu jeho práv.

7. Popísanú podstatu ústavnej sťažnosti sťažovateľ ďalej rozvádza. Poukazuje na relevantnú právnu úpravu (§ 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní) a potvrdzuje, že odpor podal prostredníctvom

portálu ÚPVS, nie cez eŽaloby, pretože na tomto portáli nedokázal riadne podpísať vyplnený elektronický formulár pre chybové hlásenie, čo aj reklamoval. Obsahom zaslaného skenu vo formáte .pdf označeného ako odpor bolo vyplnené elektronické tlačivo, ktoré bolo vytlačené a z opatrnosti aj podpísané. Nešlo teda o odpor vyhotovený bez použitia na to určeného elektronického formulára. Napriek tomu však okresný súd uzavrel, že takto podaný odpor nespĺňal všetky zákonné náležitosti. Sťažovateľ je naopak presvedčený o tom, že odpor podal po formálnej stránke v súlade s § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní i zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o e-Governmente“), a to bez ohľadu na to, či bolo vo formáte .pdf alebo v inom formáte, ktorým je možné urobiť a následne autorizovať elektronické podanie. Zákon o upomínacom konaní totiž neobsahuje výslovný zákaz podania odporu vo formáte .pdf a prostredníctvom portálu ÚPVS. Zakotvuje iba požiadavku, aby tento odpor bol podaný prostredníctvom riadne vyplneného elektronického formulára, čo sťažovateľ dodržal. Podľa jeho názoru je potrebné vždy skúmať obsah podania a tento uprednostniť pred formou, a to o to viac, ak z podania je zrejmé, že spĺňa formálne náležitosti.

8. Z uvedenej argumentácie potom sťažovateľ vyvodzuje, že boli porušené jeho práva uvedené v bode 1 odôvodnenia tohto nálezu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

9. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že sa v plnom rozsahu pridrižiava argumentácie, ktorú uviedol v odôvodnení napadnutého uznesenia, ústavnú sťažnosť považuje za nedôvodnú a navrhuje jej nevyhovieť.

10. Zákonný sudca potvrdil, že napadnuté uznesenie nespochybňuje spôsob elektronického odoslania prostredníctvom portálu ÚPVS, ktoré považuje za rovnocenné s odoslaním cez portál e-Žaloby. Dôvodom odmietnutia odporu však bolo nevyužitie elektronického formuláru na jeho podanie. V tejto súvislosti poukázal na právnu úpravu elektronického formulára obsiahnutú v § 3 ods. 1 písm. i) zákona o e-Governmente. Podaný odpor však definíciu elektronického formulára nespĺňal. Nešlo totiž o elektronický dokument obsahujúci automatizovane spracovateľné pravidlá, prostredníctvom ktorých je možné elektronickými prostriedkami vyplniť a prezentovať vyplnené údaje v štruktúrovanej forme, ale bol iba skenom „tlačiva“.

11. Okresný súd zotrval na tvrdení, že formálne náležitosti podaného odporu neboli naplnené, keď právna zástupkyňa sťažovateľa nevyužila na jeho podanie na to určený elektronický formulár (elektronický dokument obsahujúci automatizovane spracovateľné pravidlá), ale vytlačený elektronický formulár, ktorý opatrla odtlačkom pečiatky a podpísala a takto vyhotovené listinné podanie odporu previedla do elektronickej podoby (sken), ktorý následne autorizovala. Vo svojej podstate tak išlo o konverziu dokumentu z listinnej podoby do podoby elektronickej podľa § 35 ods. 1 písm. b) zákona o e-Governmente.

12. Odpor sťažovateľa teda nebol odmietnutý bezdôvodne ani formalisticky, ale z dôvodu nedodržania právnych noriem právnou zástupkyňou sťažovateľa, o ktorých bola poučená aj v platobnom rozkaze. K tomu okresný súd dodal, že ak by bol vytlačený elektronický formulár, teda „tlačivo“, odovzdaný na poštovú prepravu, bol by odpor podaný v listinnej podobe a ochrana práv sťažovateľa by bola zabezpečená.

13. Na podporu udržateľnosti svojho názoru i napadnutého uznesenia okresný súd poukázal na rozhodnutia ústavného súdu vydané v obdobných veciach a priložil odborné vyjadrenie zamestnanca Sekcie informatiky a riadenia projektov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorý s poukazom na § 3 písm. i) zákona o e-Governmente prisvedčil názoru okresného súdu, že takto podaný odpor nespĺňa požiadavku podania elektronickými prostriedkami prostredníctvom na to určeného elektronického formulára v zmysle § 11 ods. 2 zákona o upomínamom konaní.

14. V závere okresný súd uviedol, že nesúhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

15. Zúčastnená osoba, ktorou je [REDAKOVANÉ], Bratislava, zastúpená [REDAKOVANÉ], v mene ktorej koná advokát a konateľ [REDAKOVANÉ], uviedla, že žalovaný sa môže slobodne rozhodnúť, či podá odpor elektronicky alebo v listinnej podobe, avšak pokiaľ si zvolí elektronické podanie, môže tak urobiť výlučne podľa § 11 ods. 3 zákona o upomínamom konaní (správne § 11 ods. 2 zákona o upomínamom konaní, pozn.). Ak túto normu nerešpektuje a podá odpor neprípustným spôsobom, nemôže sa úspešne domáhať porušenia svojich práv.

16. Zdôraznila, že posudzovanie ústavnej sťažnosti nemožno založiť výlučne na úvahe, či je opodstatnené extenzívne tolerovať podanie odporu v rozpore s § 11 ods. 2 zákona o upomínamom konaní, ale nevyhnutne na úvahe, či je ústavnoprávne udržateľné zasiahnuť takouto právnou benevolenciou do základných práv žalobcu, ktorý konal *lege artis* a ktorého legitímne očakávania vo vzťahu k výkonu spravodlivosti sú chránené na rovnakej úrovni.

17. Zároveň zúčastnená osoba poukázala na riadne zastúpenie sťažovateľa advokátkou [čl. 11 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)], na jej plnú profesionálnu zodpovednosť, na ďalšie alternatívne možnosti ako odpor podať riadne a včas, ako aj na to, že odpor bol v konečnom dôsledku podaný aj oneskorene. Svojím postupom tak advokátka sťažovateľa porušila nielen § 11 ods. 3 zákona o upomínamom konaní, ale aj § 821 ods. 3 druhej vety zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“).

18. Sumarizujúc uvedené, zúčastnená osoba je toho názoru, že k porušeniu práv sťažovateľa postupom a uznesením okresného súdu nedošlo, a to jednak z dôvodu, že ich ústavnoprávnej ochrany sa možno domáhať len v medziach zákonov, ktoré ich vykonávajú (čl. 51 ods. 1 ústavy), čo v tomto prípade predstavuje zákon o upomínamom konaní, Civilný sporový poriadok a zákon o súdoch, ktoré sťažovateľ evidentne porušil, a jednak z dôvodu, že bezprostrednou príčinou procesného následku bola nedôslednosť, resp. profesionálne pochybenie advokátky sťažovateľa,

a nie postup súdu, ktorý bol v súlade s § 12 ods. 1 písm. c) v nadväznosti na § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní.

III.3. Replika sťažovateľa:

19. Sťažovateľ vo svojej replike zotrval na svojich argumentoch uvedených v ústavnej sťažnosti. K stanovisku okresného súdu doplnil, že k výkladu § 3 písm. i) zákona o e-Governmente je potrebné pristupovať systematicky, a teda v nadväznosti na nasledujúce písm. j), ktoré hovorí o elektronickom podaní. Za elektronický formulár totiž tento zákon považuje iba prázdne (nevyplnené) elektronické tlačivo. Pokiaľ dôjde k jeho vyplneniu, jedná sa už o elektronické podanie a nie o elektronický formulár. Z uvedeného sťažovateľ vyvodzuje, že ak § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní hovorí o podaní prostredníctvom na to určeného elektronického formulára, ktorý musí byť autorizovaný, ide o vytvorenie elektronického podania takým spôsobom, že dôjde k riadnemu vyplneniu elektronického formulára podľa pravidiel v ňom určených. Z uvedeného ustanovenia ale nevyplýva, že by takéto elektronické podanie muselo byť vytvorené iba tak, ako to vykladá okresný súd, t. j. že musí ísť o výsostne elektronickú formu podania od počiatku až do konca, bez toho, aby bol tento vyplnený formulár vytlačený, naskenovaný a následne autorizovaný. Podľa jeho názoru je teda irelevantné, či bol súdu elektronicky doručený sken vytlačeného vyplneného elektronického formulára, alebo nevytlačený vyplnený elektronický formulár. Obe tieto podania sú v zmysle § 3 písm. j) zákona o e-Governmente elektronickými podaniami (urobenými prostredníctvom na to určeného elektronického formulára).

20. Sťažovateľ poukazuje na rozdiel medzi vyplneným a nevyplneným elektronickým formulárom. Nevyplnený elektronický formulár obsahuje automatizovane spracovateľné pravidlá, podľa ktorých je potrebné formulár vyplniť. Vyplnený elektronický formulár je elektronickým podaním, čo znamená, že už neobsahuje iba automatizovane spracovateľné pravidlá, ale konkrétne údaje, s ktorými je možné ďalej pracovať. Ak by obsahoval iba automatizovane spracovateľné pravidlá, išlo by podľa jeho názoru o nevyplnený (prázdny) elektronický formulár, a teda nebolo by ho možné považovať za elektronické podanie. Pod pojem elektronický formulár možno subsumovať iba a výlučne prázdny, nevyplnený elektronický formulár. Ak § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní požaduje podanie odporu prostredníctvom na to určeného elektronického formulára (t. j. nevyplneného elektronického formulára), táto požiadavka bola zo strany sťažovateľa splnená.

21. Právne názory vyjadrené v uzneseniach ústavného súdu, na ktoré poukazoval okresný súd, sťažovateľ nepovažuje za tzv. ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít, a teda za stabilizovanú judikatúru. Nejde totiž o nálezy alebo zásadné rozhodnutia, ktoré boli uverejnené v Zbierke nálezov a rozhodnutí ústavného súdu. Okrem toho, vychádzali z iných skutkových okolností vecí. Odborné stanovisko, na ktoré sa okresný súd odvoláva, sťažovateľ považuje za neprijateľné, pretože žiaden znalec ani iný odborník sa nesmie vyjadrovať k právnym otázkam, t. j. či určité konanie je alebo nie je v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Podľa jeho názoru ide o ničím neodôvodnený zásah výkonnej moci do moci súdnej.

IV. K ústnemu pojednávaniu

22. Kým sťažovateľ vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania, okresný súd vo svojom podaní uviedol, že na ústnom pojednávani týkajúcom sa tejto ústavnej sťažnosti trvá. Podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v konaní o individuálnej sťažnosti od ústneho pojednávania upustiť, ak je na základe podaní účastníkov a spisov predložených ústavnému súdu zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V nadväznosti na splnenie zákonných podmienok ústavný súd v prejednávanej veci od ústneho pojednávania upustil, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci; argumentácia týkajúca sa nastolenej problematiky posudzovania odporu podaného elektronicky sa podľa názoru ústavného súdu vyčerpala na úrovni písomných podaní účastníkov konania. Zároveň je potrebné dodať, že na ústnom pojednávani týkajúcom sa ústavnej sťažnosti trval výlučne okresný súd.

V. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

23. Podstata námietok prezentovaných v ústavnej sťažnosti spočíva v kritike príliš formalistického výkladu ustanovení zákona o upomínacom konaní upravujúcich podanie odporu elektronicky, čo vo svojom dôsledku malo sťažovateľovi spôsobiť odopretie prístupu k súdu, konkrétne možnosti efektívne hájiť svoju vec.

24. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné (Broniowski proti Poľsku z 22. 6. 2006, sťažnosť č. 31443/96, bod 185). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate (Ashingdane proti Spojenému Kráľovstvu z 28. 5. 1985, sťažnosť č. 8225/78, bod 57). Vzhľadom na to, že ide o záväzok štátu z medzinárodnej zmluvy podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aj prípadná existencia takej zákonnej úpravy, ktorá by tomuto záväzku nezodpovedala, nevedla by k zbaveniu štátu jeho zodpovednosti za nedodržanie zmluvného záväzku. Postup súdu je pričítateľný štátu.

25. Princíp „rovnosti zbraní“, t. j. princíp, že každá strana v procese musí mať rovnakú možnosť hájiť svoje záujmy a že žiadna z nich nesmie mať podstatnú výhodu voči protistrane, je *expressis verbis* vymedzený v čl. 47 ods. 3 ústavy a implicitne tvorí aj súčasť obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

26. Uvedené princípy určujú medze aplikácie a interpretácie zákonného práva aj v civilnom procese.

27. K veci samej ústavný súd považuje za vhodné upozorniť na to, že návrh zákona o upomínacom konaní bol vládou predložený na prijatie zákonodarcovi „z dôvodu potreby urýchlenia konania

o veľkom množstve podávaných návrhov na vydanie platobných rozkazov zameraných na uspokojovanie peňažných pohľadávok žalobcov“ (porovnaj všeobecnú časť dôvodovej správy k zákonu o upomínacom konaní). Procesný postup v tomto type civilného sporového konania, ktorým sa rozhoduje o vydávaní platobných rozkazov, je platnou právnou úpravou regulovaný dvoma spôsobmi. Postup podľa zákona o upomínacom konaní je podľa § 1 ods. 2 tohto zákona alternatívnym procesným postupom k postupu podľa § 265 a nasl. CSP. Určenie režimu, v ktorom bude vydanie platobného rozkazu posudzované, je v dispozícii žalobcu a realizuje sa podaním návrhu na vydanie platobného rozkazu (porovnaj § 3 zákona o upomínacom konaní).

28. V prejednávanej veci si žalobca pri podaní návrhu na vydanie platobného rozkazu vybral režim zákona o upomínacom konaní a všeobecný súd následne aplikoval jeho ustanovenia aj na podanie odporu, pretože zákon o upomínacom konaní považoval za *lex specialis* k Civilnému sporovému poriadku.

29. Podľa § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní ak sa odpor podáva elektronickými prostriedkami, musí byť podaný prostredníctvom na to určeného elektronického formulára, ktorý musí byť autorizovaný podľa osobitného predpisu. Osobitným predpisom je zákon o e-Governmente.

30. Podľa § 12 ods. 1 písm. c) zákona o upomínacom konaní súd bez toho, aby vyzýval žalobcu na vyjadrenie, odmietne odpor podaný elektronickými prostriedkami inak ako podľa § 11 ods. 2.

31. Sťažovateľ je presvedčený o tom, že ak odpor podal elektronicky na predpísanom formulári a svoje elektronické podanie autorizoval, naplnil všetky zákonom stanovené požiadavky na jeho riadne podanie. Okresný súd zotrváva na právnych záveroch vyslovených v napadnutom uznesení s tým, že vytlačený, podpísaný a naskenovaný formulár nie je elektronickým formulárom, tak ako to má na mysli zákon o upomínacom konaní. Bráni sa i odkazom na rozhodnutia ústavného súdu, ktoré už totožnú prax všeobecných súdov akceptovali a ústavné sťažnosti napádajúce túto prax odmietli ako zjavne neopodstatnené (IV. ÚS 118/2020, II. ÚS 177/2020, IV. ÚS 369/2020, I. ÚS 472/2020, I. ÚS 479/2020).

32. V tejto súvislosti považuje ústavný súd za potrebné najskôr ozrejmiť, že odmietnutie ústavných sťažností v uvedených obdobných veciach bolo založené na odlišných skutkových okolnostiach než v aktuálne prejednávanom prípade. Najpodstatnejším rozdielom je to, že v predošlých veciach nebol odpor podaný prostredníctvom na to určeného elektronického formulára, t. j. na predpísanom tlačive, a preto bol všeobecným súdom odmietnutý z dôvodu nesplnenia podmienky na jeho podanie. Situácia sťažovateľa je špecifická v tom, že odpor podal na predpísanom formulári, aj ho autorizoval a elektronicky podal; avšak predtým tento formulár (z dôvodu poruchy portálu eŽaloby) vyplnil, vytlačil a naskenoval. Sporným je teda medzičlánok spočívajúci vo vytlačení a naskenovaní podania (formuláru), a či takýto formulár možno považovať za elektronický.

33. Podľa názoru ústavného súdu zákonná právna úprava vyžaduje pre perfektné podanie odporu elektronickými prostriedkami elektronický formulár v takom zmysle, na aký poukazoval aj okresný súd, teda elektronický dokument s možnosťou automatizovane spracovateľných pravidiel. Úvahy sťažovateľa o vyplnenom a nevyplnenom elektronickom formulári a podaní (body 18 a 19) nie sú opodstatnené z dôvodu chýbajúcej logickej previazanosti § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní s § 3 ods. 1 písm. i) zákona o e-Governmente. Ústavný súd však už viackrát zdôraznil, že k výkladu

právných predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska doslovného textu zákona, a to ani v prípade, keď sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona. Striktný jazykový výklad môže totiž v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis; na overenie správnosti či nesprávosti výkladu, resp. na jeho doplnenie či spresnenie potom slúžia ostatné interpretačné prístupy postavené na roveň gramatickému výkladu, najmä teleologický a systematický výklad vrátane ústavne konformného výkladu, ktoré sú spôsobilé v kontexte racionálnej argumentácie predstavovať významný korektív pri zistení obsahu a zmyslu aplikovanej právnej normy (IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 351/2010, m. m. I. ÚS 306/2010).

34. Ústavný súd už pomerne dlho judikuje (III. ÚS 341/07, III. ÚS 72/2010), že všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchyliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávnych princípov. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov nemožno opomíňať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách toho-ktorého zákonného predpisu, ale i v základných princípoch právneho štátu.

34.1 V súvislosti s výkladom a aplikáciou príslušných právnych predpisov musí súd prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania. Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej) v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu.

34.2 Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov, ktorá zahŕňa aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov, je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu.

34.3 Alebo inak povedané slovami prof. Holländera, „*Interpretácia právnej normy bez akceptácie jej zmyslu a účelu vedie k absurdným dôsledkom, ktoré robia z právneho poriadku nie systém, ale obyčajný, viac-menej náhodný zhuk noriem.*“. Orgánom verejnej moci a predovšetkým všeobecným súdom tak nemožno tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení (a to aj procesných) prílišný formalistický postup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti (I. ÚS 155/2017), a to ani u zákonných noriem procesných majúci prevažne kogentnú povahu.

35. O taký prípad išlo aj v aktuálne prejednávanej veci. Vychádzajúc teda z účelu zákona o upomínanom konaní, aj pri výklade jeho § 11 ods. 2 a § 12 ods. 1 písm. c) treba mať na pamäti, že materiálnym zámerom zákonodarcu bolo vytvoriť iba rýchlejší (alternatívny) spôsob prejednávania návrhov na vydanie platobných rozkazov. Aj tento zrýchlený priebeh konania však musí zachovávať záruky základného práva na spravodlivý proces.

36. Ústavný súd dokáže pochopiť úvahu okresného súdu, ktorý odpor nepovažoval za riadne elektronicky podaný z dôvodu, že formulár odoslaný sťažovateľom neobsahoval automatizovane spracovateľné pravidlá, ale bol iba skenom elektronického tlačiva. Za normálnych okolností by ústavný súd túto úvahu opierajúcu sa o doslovné znenie zákona považoval aj z ústavnoprávneho hľadiska za akceptovateľnú. Avšak v takej špecifickej situácii, akou bola nefunkčnosť portálu eŽaloby, nemožno podľa názoru ústavného súdu posudzovať odpor podaný elektronicky

a na predpísanom tlačive tak prísne, že by vo svojej podstate nevyhovoval požiadavkám vyplývajúcim z § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní, a to obzvlášť v situácii evidentného záujmu sťažovateľa efektívne sa v spore brániť. Zákonná požiadavka podania odporu prostredníctvom formulára a jeho elektronické podanie s autorizáciou totiž boli splnené, a preto v rámci nefunkčnosti systému bolo možné upustiť od podmienky automatizovane vyplneného formulára a kompenzovať tento nedostatok jeho skenom. Nepochybne sa takýmto podaním neznemožnil ani sledovaný účel zákona o upomínacom konaní, keďže požiadavka rýchlosti bola naplnená aj týmto spôsobom.

37. V tejto súvislosti sa žiada dodať, že neprimeraný formalizmus pri posudzovaní procesných úkonov účastníkov konania (strany sporu) a prílišný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov, ktoré nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu. Preto, hoci gramatický výklad je legitímnym spôsobom aplikácie práva, pri jeho použití je nevyhnutné dbať práve na to, aby sa nestratil účel právnych inštitútov nielen priamo upravených, ale aj dotknutých spornou normou (IV. ÚS 1/02).

38. V prejednávanom prípade bolo preto namieste zohľadniť účel zákona o upomínacom konaní a vyvarovať sa striktnému formalizmu pri posudzovaní podania sťažovateľa, pretože práve doslovné (gramatické) sledovanie textu § 11 ods. 2 zákona o upomínacom konaní za popísanej špecifickej situácie vyústilo vo svojich dôsledkoch k odmietnutiu jedinej príležitosti sporovej strany na procesnú obranu. Prísnemu formalizmu nasvedčuje aj to, že v prípade, ak by sťažovateľ takto vyhotovený odpor (samozrejme aj akokoľvek inak) odoslal poštou, bol by plne akceptovaný. Všeobecný súd teda mohol a mal sťažovateľovi aktívnym spôsobom a efektívne zabezpečiť základné právo na súdnu ochranu v aspekte prístupu k súdu aj v aspekte rovnosti zbraní, pretože je to pozitívnym záväzkom štátu. Interpretácia ustanovení zákona o upomínacom konaní mala byť limitovaná teleologicky, a to v rámci mantinelov daných ústavnými princípmi.

39. K argumentácii okresného súdu založenej na rozhodnutiach ústavného súdu je nutné dodať, že v každom jednotlivom prípade je nevyhnutné vychádzať z individuálnych, konkrétnych skutkových zistení. Mnohé prípady a ich špecifické okolnosti môžu byť komplikované a netypické, to však nezabavuje všeobecné súdy povinnosti vykonať všetko pre spravodlivé riešenie veci, bez ohľadu na jej javiacu sa zložitosť. Spravodlivosť je hodnotovým princípom spoločným pre všetky demokratické právne poriadky a v procese, v ktorom súd aplikuje a interpretuje právo musí byť vždy prítomná. Z toho vyplýva, že pri každom procese rozhodovania a prijímania súdneho rozhodnutia musí byť zohľadnená nielen zákonnosť, ale aj spravodlivosť. Na tomto mieste sa žiada doplniť ďalší výrok prof. Holländera, ktorý vo svojom odlišnom stanovisku k nálezu Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 229/95 uviedol, že judikovanie *contra legem* je prípustné (výlučne) v prípade, ak akceptácia procesných pravidiel vedie k zjavnej nespravodlivosti. Postup okresného súdu dôsledne sledujúci text zákonnej právnej úpravy za takých špecifických okolností veci, aké boli v prípade sťažovateľa, sa svojimi dôsledkami javí byť neprimerane tvrdý a viedol k extrémne nespravodlivému záveru, ktorý zasiahol do sťažovateľových práv už nezvratným spôsobom.

40. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že v dôsledku príliš formalistického výkladu príslušných ustanovení zákona o upomínacom konaní boli napadnutým uznesením

porušené základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

41. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci okresnému súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (bod 2 výroku tohto nálezu). Okresný súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

VI.

Trovy konania

42. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v celkovej sume 562,86 eur z titulu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu). Pri výpočte výšky trov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3 a § 16 ods. 3). Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu, vyjadrenie k stanovisku okresného súdu), pričom základná sadzba odmeny za úkon právnej služby je 177,00 eur a hodnota režijného paušálu je 10,62 eur.

43. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu